

Neviens taču tā nedara

Izrāde *Heda Gablere. Atgriešanās* – vai tiešām mūsdienās sievietes ir seklas un sīkas?

NACIONĀLĀ teātra izrāde sola daudzās «atgriešanās» – Ibsena luga ir dramaturģijas klasika, pēc krietna pārtraukuma pie režijas stāties Edmunds Freibergs, izrādē piedalās virkne aktieru, kuri dažādu iemeslu dēļ kādu laiku nav bijuši uz skatuves. Un pāri visam – Nacionālā teātra apsolījums atgriezties pie tradicionālā teātra. Nav noslēpums, ka daļa skatītāju ilgojas pēc estētikas, kas vairs nav modē, bet reiz priecējusi sirdi. Un te nekas nav iebilstams – īsts mākslas darbs joprojām ir mākslas darbs, lai kāds būtu tā iepakojums. Tikai viens āķis: izrādei vajadzīgs ne tikai izskats, bet arī saturs.

Edmunds Freibergs savulaik bija ražīgs režisors, un skatītājam, domāju, ir skaidrs, ko no viņa darbiem sagaidīt. Viņš režiju izprot kā dramaturģijas lasījumu, kurā režisora uzdevums ir tekstu ilustrēt ar skatuves valodas paņēmieniem, centrālo vietu atvēlot aktierdarbam. To Freibergs mēģinājis darīt arī šoreiz, tikai – lai cik divaini skanētu – nav fiksējis, cik izvēlēta luga mūsdienās ir sarežģīta. Ibsena darbi ir ļoti interpretējami (sīkākās teksta detaļas, kontekstu, zemtekstu maiņa būtiski ietekmē vēstījumu), turklāt mazliet vairāk nekā simt gados, kas šķir mūs no lugas tapša-

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Viņa neko nedomā, nejūt, negrib... Tā diemžēl nav interpretācija, bet paviršība, neatrodot varonei motivāciju

nas laika, arī apstākļi ir mainījušies. Vismaz Hedai Gablerei, jo stāsts ir par sievieti, kura nespēj sevi realizēt. Ibsenam – tāpēc, ka viņai nav palaimējies piedzimt par vīrieti; šodien – nu, tas tomēr ir sarežģītāk...

Protams, pie jēgas trūkuma var vainot režisoru – rodas sajūta, ka viņš ir lasījis burtus, bet sakarīgus vārdus no tiem nav izveidies izveidot. Tāpēc skatītājam izrādē ir daudz domām un jūtām neaizņemta laika, un nākas pamanīt, ka mūzika

izmantota samērā skolnieciski (mūzikālais noformējums – Aleksandrs Tomass Matjussons), gaismas un videoprojekcijas šķiet nelogiskas (gaismu māksliniece Līva Kalniņa, video Toms Zelģis), pārdomāt, kāpēc scenogrāfs Aigars Ozoliņš daļu sienu konstrukciju aizpildījis, daļu ne, vai «sašust» par kostīmu mākslinieces Annas Heinrihsones klišejam, «romantisko varoni» ietērpjot raupjā džemperī... Tie, protams, ir sīki «grēki», kas sāk kaitināt, un tos varēja arī nepamanīt, un, jā, tā ir režisora atbildība.

Taču negribu no atbildības atbrīvot arī aktierus, jo ir sajūta, ka viņi šajā izrādē īsti nav iespringuši. Spilgtākais piemērs ir Ģirts Liuziniks Hedas vīra Jergena Tesmaņa lomā, kurš vietām runā tekstu tik automātiski, ka vienā brīdī aizmirst pat ieskatīties varonim pasniegtajās zīmītēs, jo tāpat jau zina, kas tur rakstīts...

Otra vilšanās ir Jēkabs Reinis Hedas reiz iecerētā, daudzsološā zinātnieka Eilerta Lēvborga lomā, lai gan, šķiet, arī te pie vainas ir režisors. Reinis savulaik spoži debitēja uz Nacionālā teātra skatuves, bet tas bija pirms vairākiem gadiem, un šķiet, ka viņam trūkst skatuviskās prakses. Tikpat acīmredzams, ka klišeiskie romantiskā varoņa veidošanas paņēmieni (izriestas krūtis, balss tricīnāšana), par kuriem teātra vēs-

●●●
HEDA GABLERE. ATGRIEŠĀNĀS
Nacionālā teātra Lielajā zālē. Nākamās izrādes 23. martā, 12. aprīlī. 12–38 €.

IR IESAKA

21.–23. MARTS

IZRĀDE. ARĒNAS ATKLĀŠANAS PASĀKUMS RĪGAS CIRKĀ

Ar franču trupas *La Bande à Tyrex* veloakrobātikas izrādi tiks atklāta tehniski labiekārtotā Rīgas cirka arēna, pilna apļa izkārtojumā tā ļauj uzņemt līdz 700 skatītājiem. Franču trupas tāda paša nosaukuma izrāde ir virpuļojošs velobalets cirka mākslinieku dzīvās mūzikas pavadījumā. Arēnā būs divriteņi, vienriteņi un elpu aizraujoša akrobātika nokaitētā gaisotnē. Biļetes cena 30 €. *Bezrindas.lv*

22. MARTS

IZRĀDE. MEISTARS UN MARGARITA DAILES TEĀTRA LIELAJĀ ZĀLĒ

Ko darīt, ja pilsētā ierodas nelabais? Lūgties un cerēt uz žēlastību? Sātans apbur iedzīvotājus, pamodina mirušos un sarīko balli. Beigās pār visu totalitāro un ļauno uzvarēs draudzība un mīlestība. Tas gan būs pēc nāves. Mihaila Bulgakova romāns joprojām spēj uzdot asus jautājumus. Režisori – Ģits Ojasa un Ene-Līsa Sempere no Igaunijas. Lomās – teātra aktieri. Biļetes cena 15–39 €. *Bilesuparadize.lv*

Hedas Gableres lomā Madara Zviedre, Eilerts Lēvborgs – Jēkabs Reinis

turnieki smejas jau vismaz pusgad-simtu, nevar būt aktiera paša pieredzē iegūti. Tātad, iespējams, tādu Lēvborgu – aurojošu, intelektuālā un emocionālā attīstībā iedalītu – režisors arī gribēja redzēt...

Kungu kolēģēm – Daigai Kažociņai un Lāsmi Kugrēnai – arī īsti nepaveicas. Kažociņa Hedas sāncensi par Lēvborga uzmanību Teu Elvstēdi spēlē pēc labākās sirdsapziņas, bet partneri ar viņu nesaspē-

lējas, un aktrisei vienkārši nav, uz ko reaģēt. Savukārt Kugrēnai tantes Julles lomā otrādi – nevainojams aktrises darbs, kuru partneri neredz un nedzird, padarot viņas tēlu izrādē gluži vai lieku.

Tomēr reizēm gadās arī pa kādam vērtīgam graudam. Izrādē tas ir Ivars Puga. Asesoru Braku šajā lugā ierasti traktē kā dēmonisku pelēko kardiānu; Puga spēlē vienkāršāk – pragmatisks cilvēks viegli pašironiski iekārtojas dzīvē kā ērtāk. Nu, gribas viņam seksu un brīvību vienlaikus, kas tur slikts? Viņa saspēle ar Madaras Zviedres atveidoto Hedu pārlicina, ka abi ir kopā jau gadus divdesmit, līdzinās viens otram kā divas ūdens lāses un principā ir harmonisks, pat ja drusku garlaikots pāris, jo pārsteigt viens otru viņi tomēr sen vairs nespēj...

Attiecības ar Braku arī ir vieni-gais brīdis, kad Heda liekas dzīva; pārējā laikā šķiet, ka viņa neko nedomā, nejut, negrib... Un tā diemžēl nav interpretācija, bet acīmredzama paviršība, neatrodot varonei motivāciju. Galu galā, Hedai, ja viņa patiesi ir talantīga, ambicioza, darbaspējīga, mūsdienu pasaulē ir iespējas. Taču Zviedres atveidotā varone... pat negrib, par mēģināšanu nerunājot, un atstāj iespaidu, ka ar dzīvi ir tieši tik apmierināta, cik apmierināta vispār spēj būt marmora skulptūra.

Kāpēc klasiskās dramaturģijas lielās varones mūsdienu teātris rāda kā sīkas un seklas personas, tā varētu būt interesanta tēma. Taču šķiet, ka Nacionālais teātris šādu jautājumu pat neuzdod, kur nu vēl mēģina atbildēt.

Tāpēc nobeigšu ar komplimentu skatītājiem: vismaz viņi ir līmeni. Paziņojumu par Hedas pašnāvību zāle uzņem smejojoties, un – pilnīgi pareizi! Vai tad tas arī nav komiski, ka interjera priekšmeti sākuši šauties? ●

22.–23. MARTS

KONCERTS. SINFONIETTA RĪGA, VENSĀNS LIKĀ, AIVJA GRETERA KONCERTZĀLĒ LATVIJA UN LIELAJĀ ĢILDĒ

Valsts kamerorķestris *Sinfonietta Rīga* diriģenta Aivja Gretera (attēlā) vadībā koncertos Ventspilī un Rīgā atskaņos Bēthovena Trešo simfoniju, Jēkaba Jančevska *Trīs Bēthovena citātus* (pasaules pirmatskaņojums) un Mocarta Otro koncertu flautai un orķestrim. Solists – flautists Vensāns Likā. Biļetes cena 15–30 €. Bilesuparadize.lv

24. MARTS

KONCERTS. BOHREN&DER CLUB OF GORE HANZAS PERONĀ

Ar vienīgo koncertu Latvijā viesosies atmosfēriskā «tumsā džeza» apvienība no Vācijas. 1992. gadā dibinātā grupa laika gaitā ir definējusi žanru, ko mēdz apzīmēt kā *doom jazz*. «Tā ir maigākā *black metal* grupa pasaulē. Viņi spēlē antisociālu kokteiļu mūziku. Viņi ir eksotika, bet tikai ja pieņemam, ka tukšas alejas ir eksotiskas vietas un gulēt ar seju zemē kādā no tām ir atvaļinājums.» teicis kāds kritiķis. Biļetes cena 25 un 35 €. Bilesuparadize.lv